

PROF. DR. KOVÁCS ÁRPÁD
KÖLTSÉGVETÉSI TANÁCS ELNÖK
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM EGYETEMI TANÁR

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS FORRÁSAI ÉS AZ ÚTHÁLÓZATFEJLESZTÉS 1990 – 2017 MAGYARORSZÁG ESETE

XV. Európai közlekedési Kongresszus

X. Budapest Nemzetközi Útügyi konferencia

2017. június

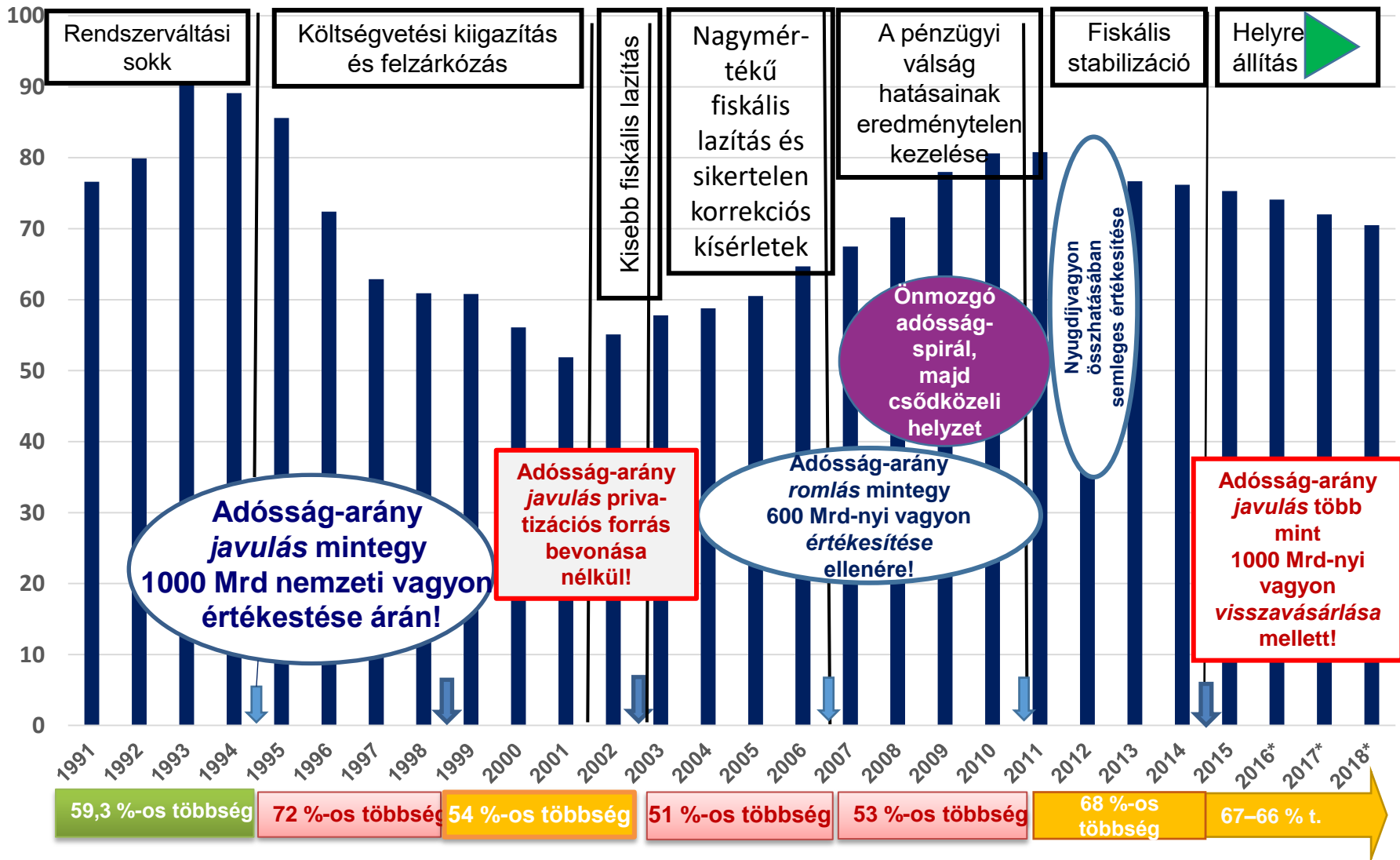
Az ábraanyag összeállításában nyújtott kiváló segítségükért a szerző köszönetet mond az NGM, az NFM és a KT titkársága munkatársainak.

Az előadás főbb témái:

1. A magyar államháztartást jellemző pozíciók
2. A gazdasági folyamatok és a pénzügyi stabilitás alakulása az utóbbi tíz évben
3. A jelenlegi pozíciók, kilátások a térség országainak kontextusában
4. A közúthálózati tevékenységek súlya és részaránya és jellemzői
5. A közúthálózati fejlesztések finanszírozási megoldásainak jellemzői
6. Gyorsforgalmi utak fejlesztésének finanszírozása
7. Úton a minőség felé: az útfenntartás, hálózati minőség fejlesztésének előtérbe kerülése
8. Néhány összefoglaló gondolat

Hullámhegyek, hullámvölgyek az államadósság-ráta kormányzati ciklusok szerinti alakulásában

A kormányzás, valamint az államadósság alakulása a GDP %-ában

A nyilak a választások időpontját, a színek az aktuális kormány vezető pártjának „színét” jelölik.

A gazdaságpolitika eredményei 2010 óta

Kihívások

Eredmények

Magas költségvetési hiány

Fegyelmezett fiskális politika

Növekvő államadósság

Tartósan csökkenő adósságráta

Háztartások magas devizaadóssága

Devizakockázat kiküszöbölése

Alacsony potenciális növekedés

Kiegyensúlyozott növekedési szerkezet

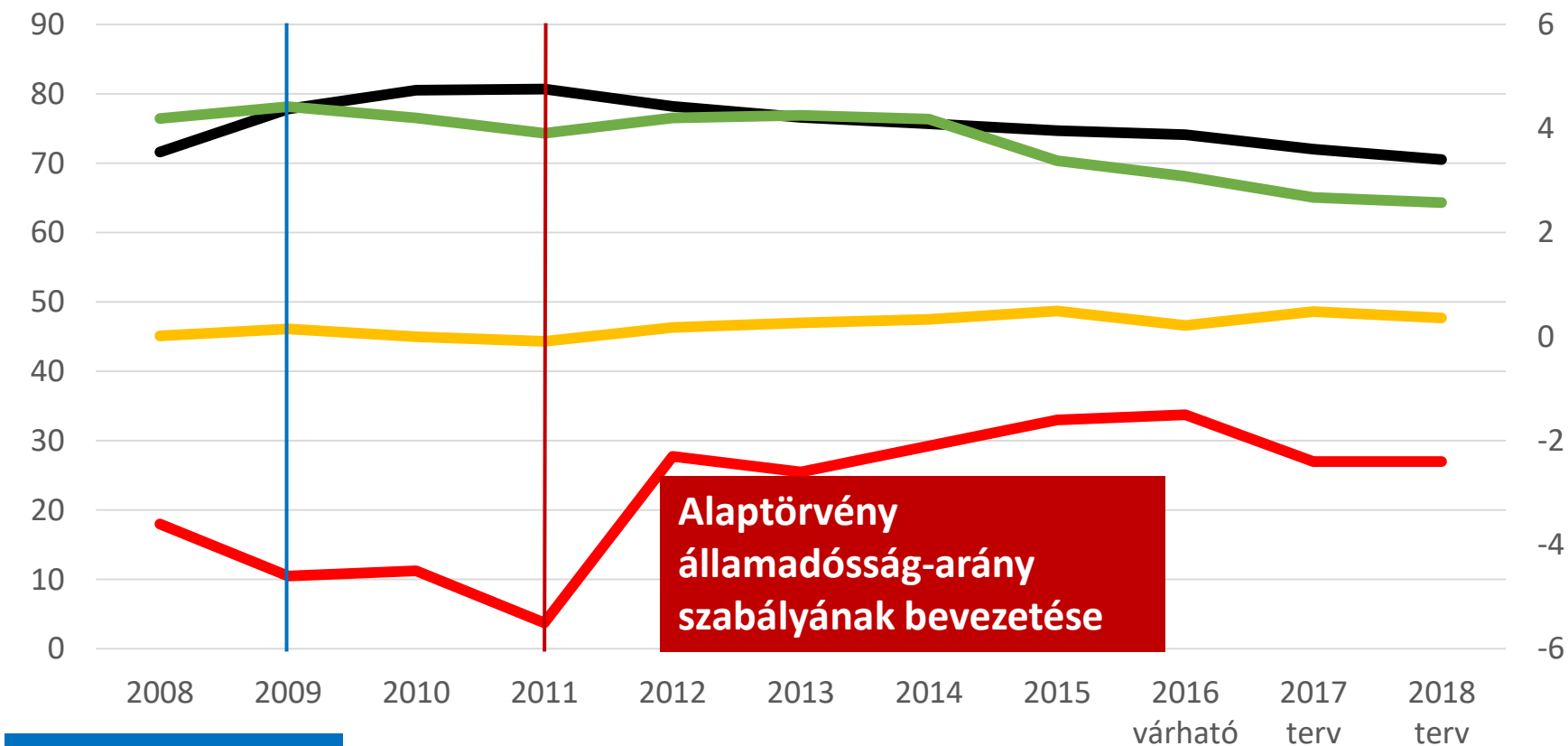
Alacsony foglalkoztatás és aktivitás

Foglalkoztatás-barát adórendszer bevezetése

Egyensúlyi mutatóink javulását elismerik a hitelminősítők is

Néhány magyar államháztartási egyensúly jellemző a válság kitörésétől napjainkig (%)

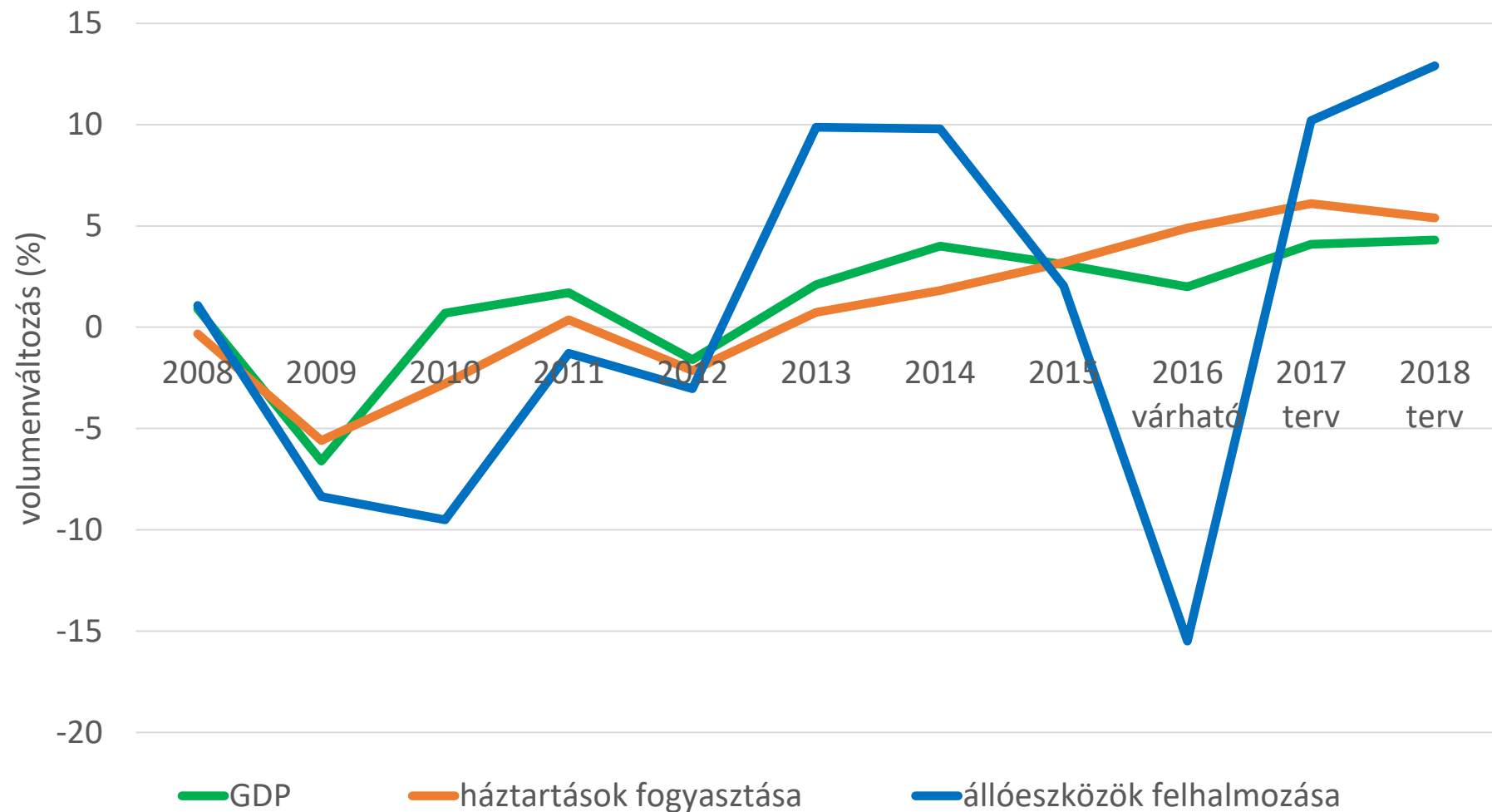

**„Plafontörvény”
bevezetése**

- Államadósság (GDP arányos) - bal tengely
- Jövedelemcentralizációs ráta (GDP arányos) - bal tengely
- Államháztartási hiány (GDP arányos) - jobb tengely
- Adósságszolgálat (bruttó kamatkiadás a GDP %-ában) - jobb tengely

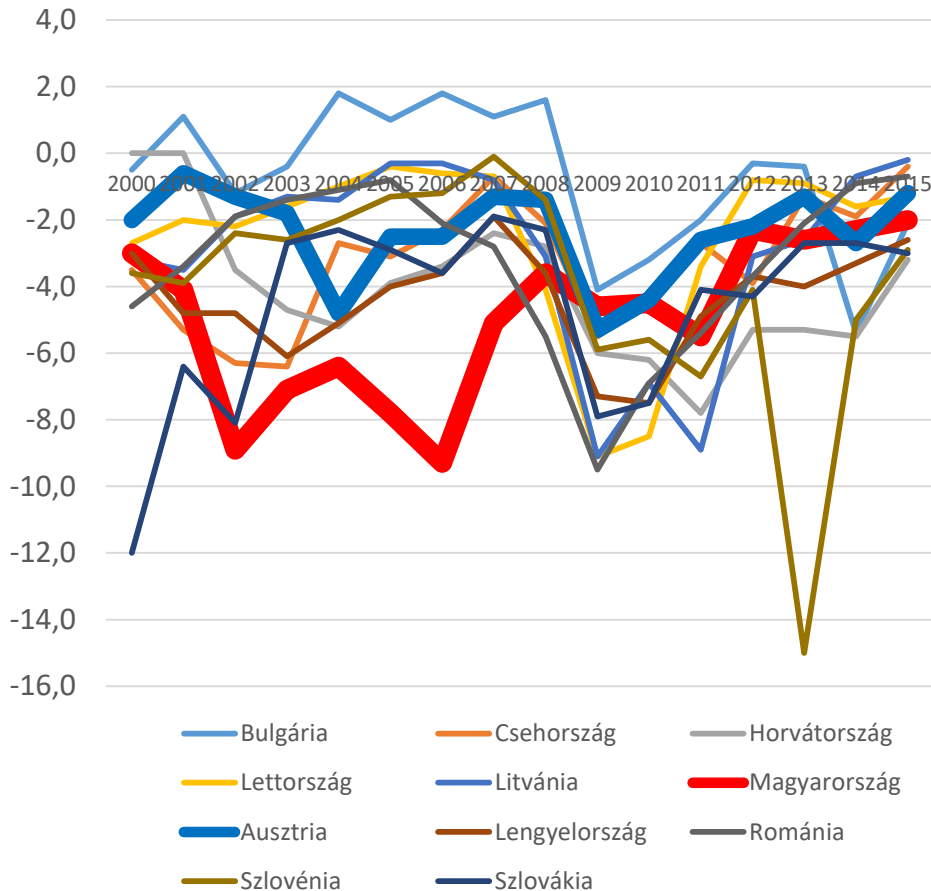
A fogyasztás szinte végig támogatta a GDP növekedését, a beruházások időszakonként visszafogták azt. Utóbbiak újra lendületben

Néhány makrogazdasági jellemző (2008-2018)

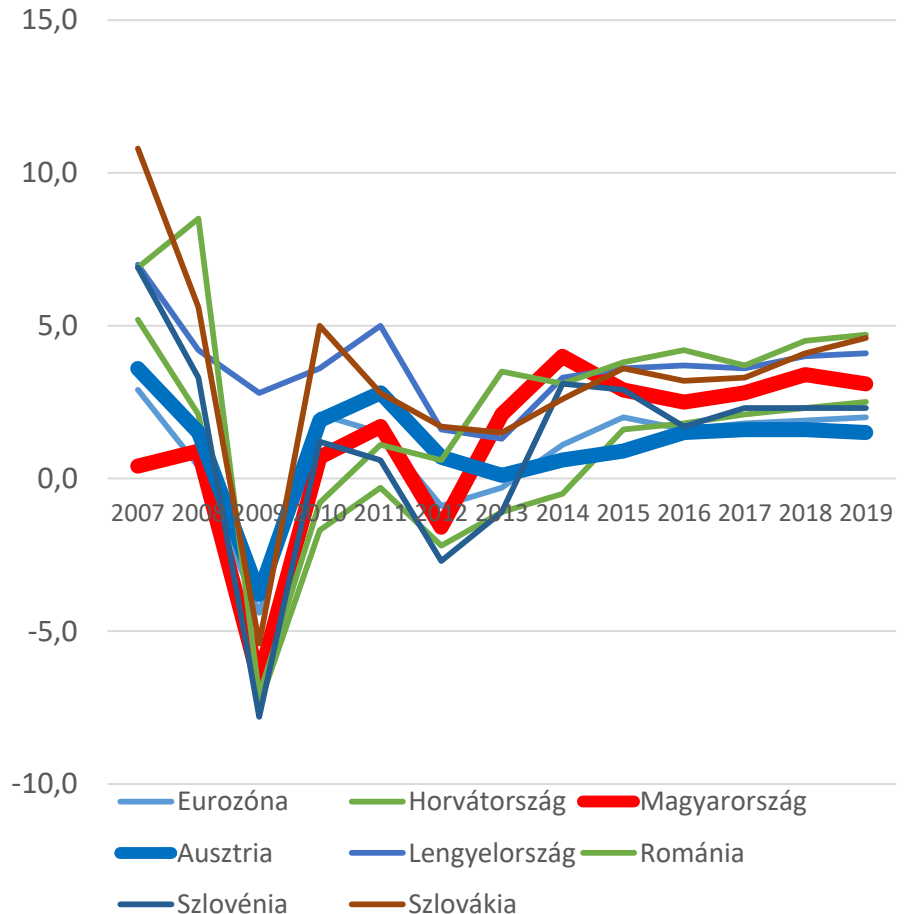

Átrendeződések az EU 10 ország-csoportban, osztrák összehasonlításban

Államháztartási egyenleg (GDP %)

Növekedési trend

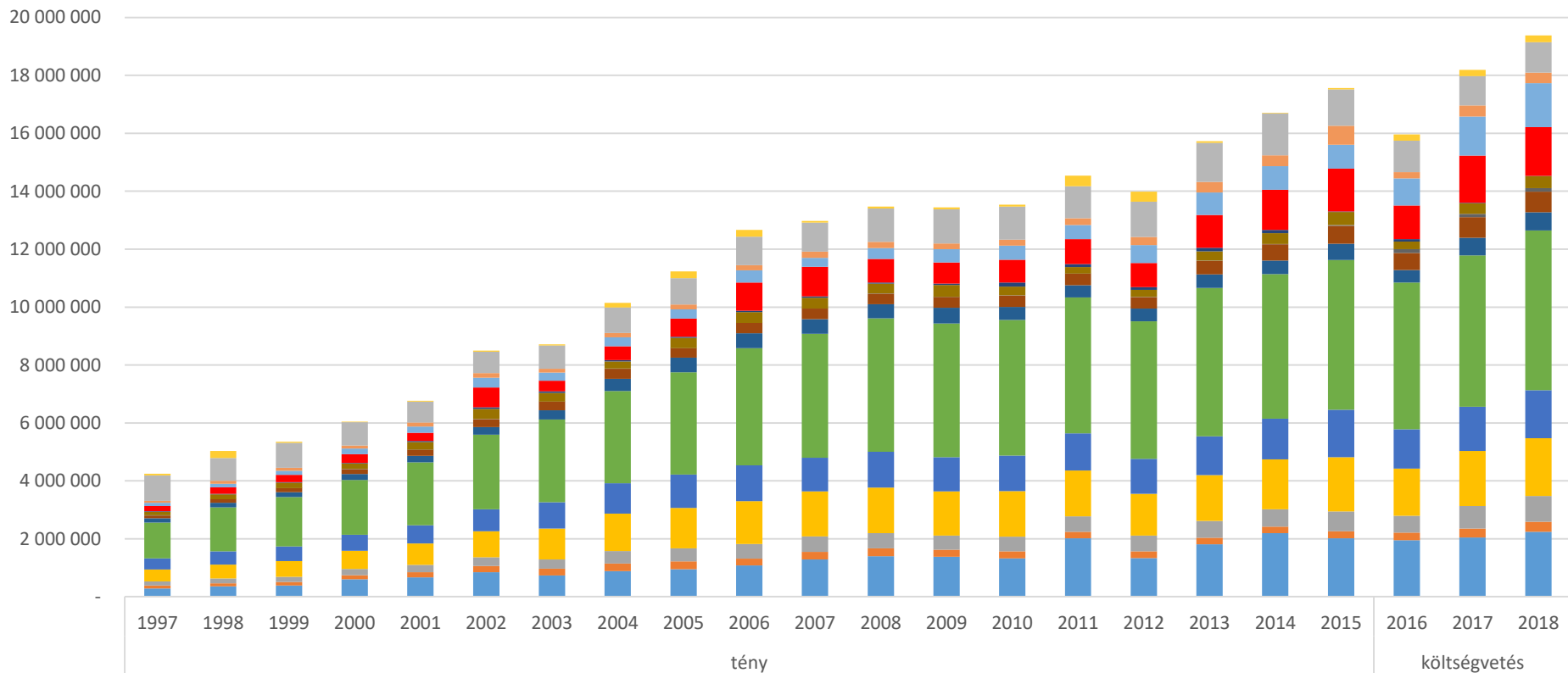
A versenyképesség része az államháztartás hatékonysága: nem elvesz, hanem hozzájárul a versenyképességhez!

A magyar gazdaság külső sérülékenysége jelentős mértékben csökkent az elmúlt években

- A sérülékenység csökkenését a gazdaságpolitikai intézkedések (fegyelmezett költségvetés, devizaadósság probléma rendezése, EU források gyors felhasználása), részben pedig a magánszektor alkalmazkodása (erőteljes mérleg alkalmazkodás, kedvező export-versenyképesség) eredményezte.**
- Mindennek következtében az elmúlt időszak nagy jelentőségű világpolitikai eseményei (ukrán válság vagy a görög adósságmentő folyamat, valamint a többi mediterrán ország zökkenői) érezhetően csak kisebb sokkokat okoztak a hazai gazdaságban. A veszély nem múlt el (Brexit, migráns válság, uniós növekedési korlátok).**
- Az alternatív világ gazdasági forgatókönyvek rövid távon érdemben megváltoztathatják ugyan a magyar gazdaság külső feltételrendszerét, de közép távon kezelhető helyzetekhez vezetnek és nem térítik el a magyar fiskális politikát a trendszerű adósságcsökkentéstől.**
- Míg reálgazdasági integráltságunk az európai gazdaságba folyamatosan nő, addig külső sérülékenységünk tehát trendszerűen csökken.**
- Magyarország felminősítése újabb lehetőség a pénzpiaci eredetű külső sokkokkal szembeni ellenállóság növelésére.**

Az államháztartáson belül a Közúti közlekedési tevékenység kiadása hullámzott, újra felfelé mutat

Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásai (millió forintban)

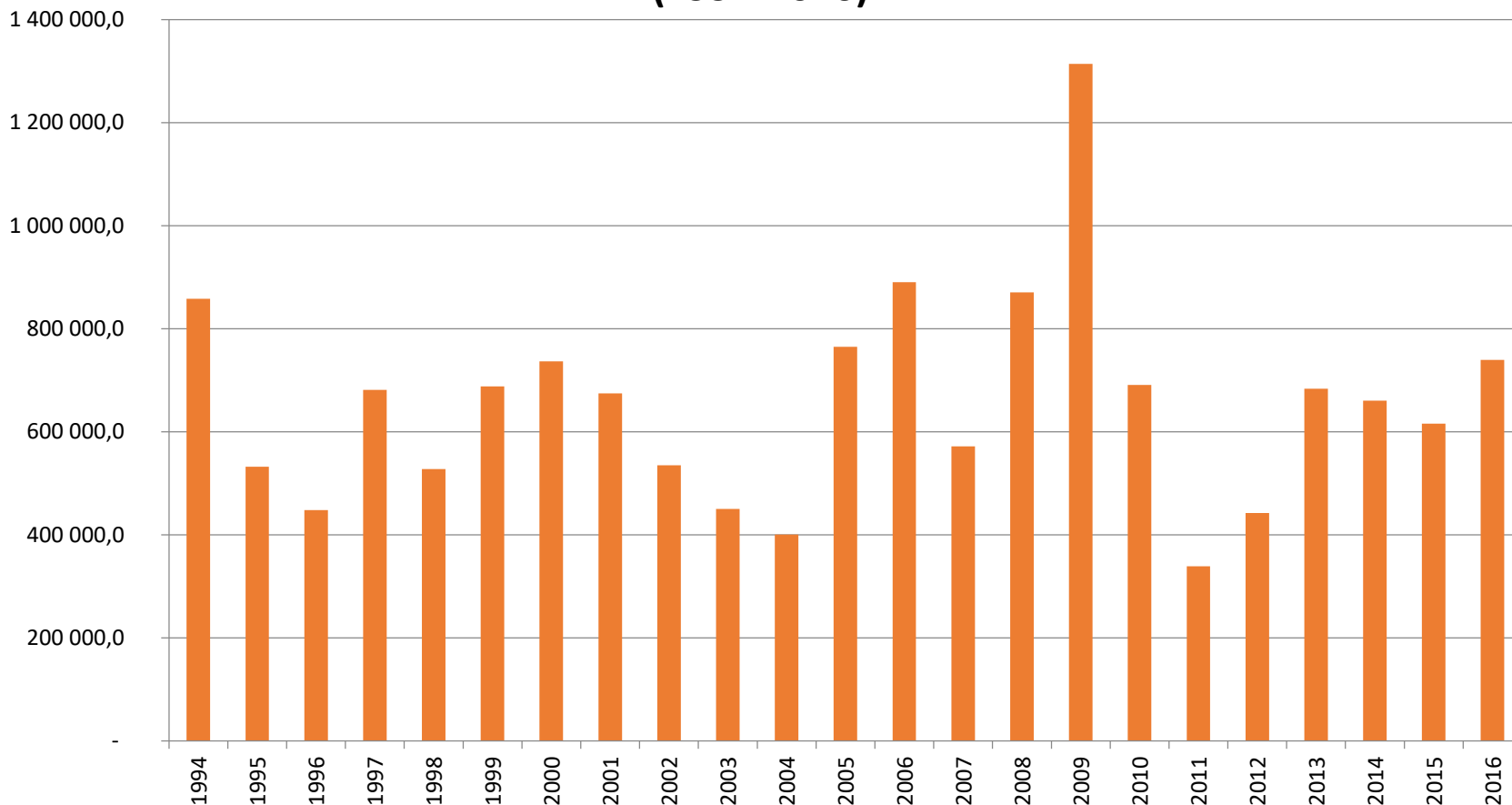
- F01. Általános közösségi szolgáltatások
- F02. Védelem
- F03. Rendvédelem és közbiztonság
- F04. Oktatási tevékenységek és szolgáltatások
- F05. Egészségügy
- F06. Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások
- F07. Lakásügyek, települési és közösségi tevékenységek és szolgáltatások
- F08. Szórakoztató, kulturális, és vallási tevékenységek és szolgáltatások
- F09. Tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok
- F10. Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás
- F11. Bányászat és ipar
- F12. Közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások
- F13. Egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások
- F14. Környezetvédelem
- F15. Államadósság-kezelés, államháztartás
- F16. A főcsoportokba nem sorolható tételek

Forrás: költségvetési törvények alapján KT Titkársága szerkesztés

Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

Hullámhegyek, hullámvölgyek látszanak az útépitések és -felújítások időszakonkénti hosszát illetően is

Adott évi új építésű út és felújított útburkolat hossza, összesen
(1994-2016)

Adott évi új építésű út és felújított útburkolat hossza, összesen (m, teljes országos közúthálózatra)

Az államháztartáson belül a Közúti közlekedési tevékenység részaránya is hullámzott, újra felfelé mutat

Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásainak megoszlása (pénzforgalmi szemléletben) (1997-2018)

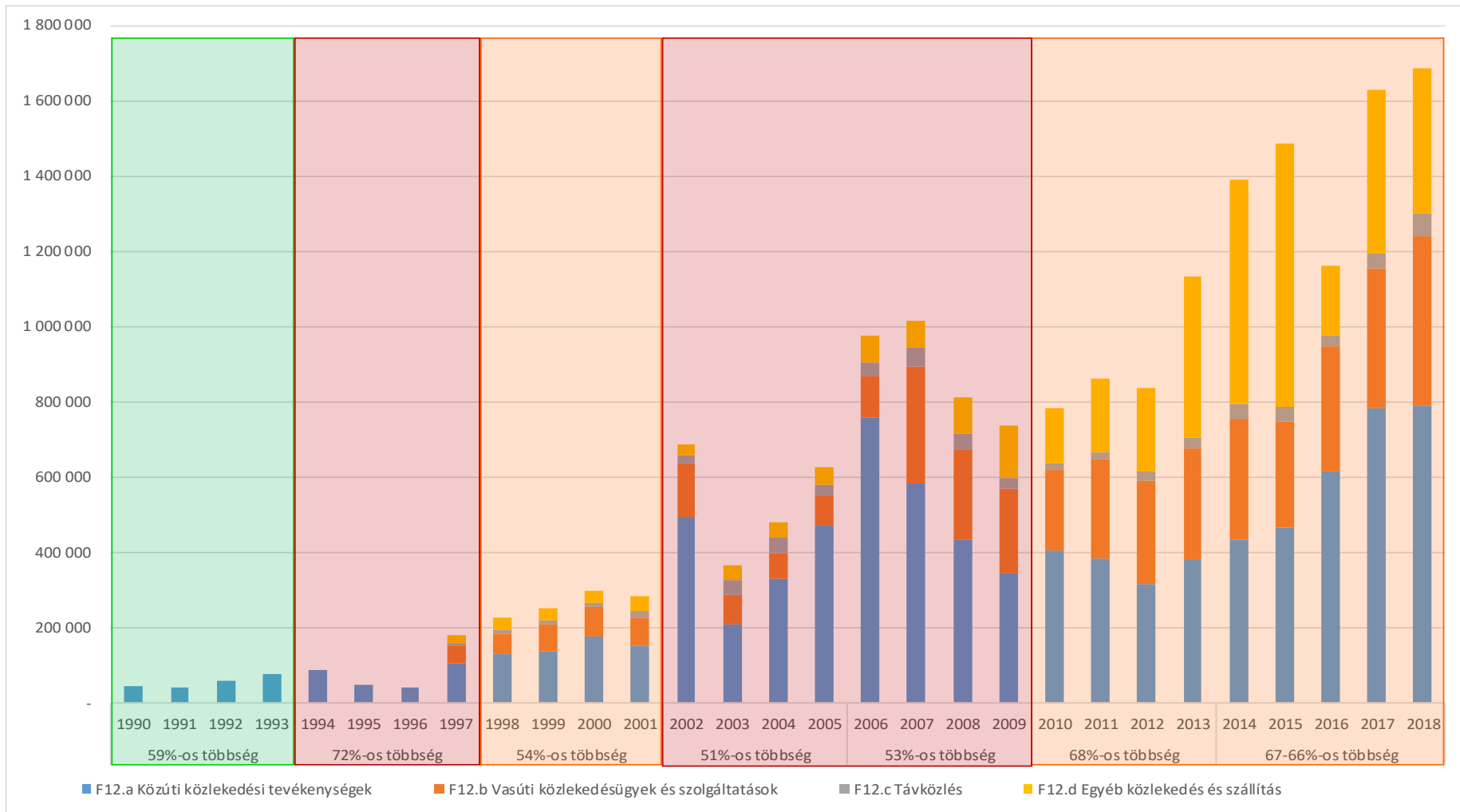
	tény																			kölségvetés		
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
F01. Általános közösségi szolgáltatások	6,7	7,2	7,2	9,9	9,9	10,0	8,4	8,7	8,4	8,5	9,9	10,4	10,3	9,8	13,9	9,6	11,5	13,1	11,5	12,2	11,2	11,6
F02. Védelem	2,5	2,0	2,3	2,4	2,6	2,5	2,8	2,6	2,4	1,9	2,0	2,0	1,8	1,8	1,6	1,6	1,4	1,3	1,4	1,6	1,7	1,8
F03. Rendvédelem és közbiztonság	3,3	3,3	3,4	3,5	3,8	3,6	3,6	4,2	4,0	3,9	4,1	3,9	3,6	3,7	3,7	3,9	3,7	3,6	3,9	3,7	4,3	4,6
F04. Oktatási tevékenységek és szolgáltatások	9,6	9,5	10,1	10,4	10,9	10,5	12,3	12,7	12,5	11,7	12,0	11,7	11,4	11,6	10,8	10,3	10,1	10,3	10,7	10,2	10,4	10,3
F05. Egészségügy	9,0	9,2	9,4	9,1	9,2	9,0	10,4	10,3	10,2	9,7	9,0	9,2	8,8	9,1	8,8	8,6	8,5	8,4	9,3	8,5	8,4	8,6
F06. Társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások	29,2	30,1	32,0	31,3	32,2	30,3	32,7	31,4	31,5	31,9	33,0	34,3	34,3	34,6	32,3	33,9	32,5	29,9	29,5	31,8	28,7	28,5
F07 Lakásügyek, települési és közösségi tevékenységek és szolgáltatások	3,5	3,1	3,0	3,4	3,3	3,1	3,7	4,2	4,5	4,1	3,9	3,6	4,1	3,3	2,9	3,2	3,0	2,8	3,2	2,7	3,4	3,2
F08. Szórakoztató, kulturális, és vallási tevékenységek és szolgáltatások	2,2	2,4	2,7	2,8	3,2	3,2	3,4	3,4	2,9	2,8	2,8	2,7	2,8	2,9	2,8	2,8	3,0	3,4	3,5	3,7	3,9	3,7
F09 Tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,8	0,6	0,6
F10 Mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás	2,9	3,3	3,5	3,1	3,8	4,1	3,4	2,5	3,1	3,0	2,9	2,5	3,0	2,2	1,5	1,7	2,0	2,3	2,5	1,7	2,0	2,1
F11 Bányászat és ipar	0,4	0,4	0,3	0,4	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	1,0	0,7	0,7	0,8	0,6	0,1	0,5	0,1	0,1
F12. Közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások	4,2	4,5	4,7	4,9	4,2	8,1	4,2	4,7	5,6	7,7	7,8	6,0	5,5	5,8	5,9	6,0	7,2	8,3	8,5	7,3	9,0	8,7
F12.a Közúti közlekedési tevékenységek	2,5	2,6	2,6	2,9	2,2	5,8	2,4	3,3	4,2	6,0	4,5	3,2	2,6	3,0	2,6	2,3	2,4	2,6	2,7	3,8	4,3	4,1
F12.b Vasúti közlekedésügyek és szolgáltatások	1,1	1,1	1,3	1,3	1,1	1,7	0,9	0,7	0,7	0,9	2,4	1,8	1,7	1,6	1,8	2,0	1,9	1,9	1,6	2,1	2,0	2,3
F12.c Távközlés	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,4	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
F12.d Egyéb közlekedés és szállítás	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6	0,3	0,5	0,4	0,4	0,6	0,6	0,7	1,0	1,1	1,4	1,6	2,7	3,6	4,0	1,2	2,4	2
F13. Egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások	2,6	2,5	2,7	3,3	3,1	4,0	3,2	3,0	2,8	3,3	2,4	2,7	3,4	3,6	3,3	4,4	4,9	4,8	4,7	5,9	7,4	7,8
F14 Környezetvédelem	1,7	2,0	1,8	1,7	2,1	1,9	1,6	1,5	1,5	1,4	1,7	1,6	1,5	1,5	1,6	2,0	2,3	2,3	3,7	1,3	2,1	1,9
F15 Államadósság-kezelés, államháztartás	20,6	15,7	16,1	13,2	10,6	8,7	9,2	8,7	8,1	7,8	7,8	8,6	8,8	8,5	7,7	8,7	8,6	8,7	7,1	6,8	5,6	5,4
F16 A főcsoportokba nem sorolható tételek	1,3	4,9	0,7	0,4	0,5	0,4	0,5	1,5	2,0	1,8	0,4	0,5	0,5	0,5	2,5	2,5	0,4	0,1	0,3	1,3	1,2	1,2
Végösszeg	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Forrás: költségvetési törvények alapján KT Titkársága szerkesztés

Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

Az F12 funkción belül a Közúti közlekedési tevékenységek súlya a meghatározó

Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásaiból kiemelve az F12. Közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások funkciót (millió forintban)

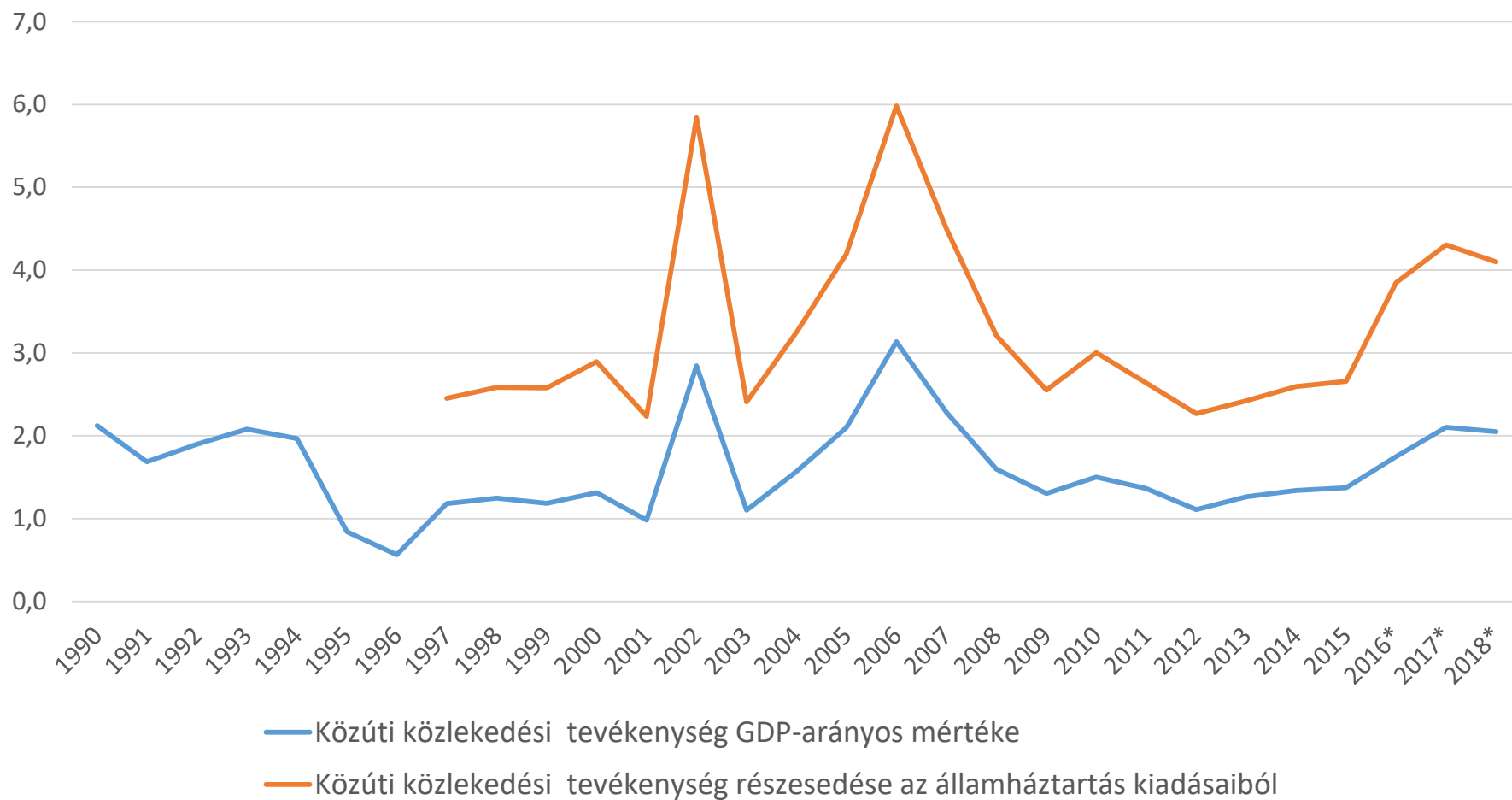

Megj.: 1990-1996 adatok csak az országos közutakra fordított költségvetési kiadásokat tartalmazzák. A színek az aktuális kormány vezető pártjának „színét” jelölik.
Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

Forrás: költségvetési törvények és Közlekedéstudományi Intézet adatai alapján KT Titkársága szerkesztés

A közúti közlekedés 2002-es és 2006-os erőltetett kiugrását nehéz megismételni, de milyen ára volt a fejlesztésnek

A Közúti közlekedési tevékenység államháztartási kiadásokon belüli részesedése, valamint GDP-arányos mértéke (%) (1990-2018)

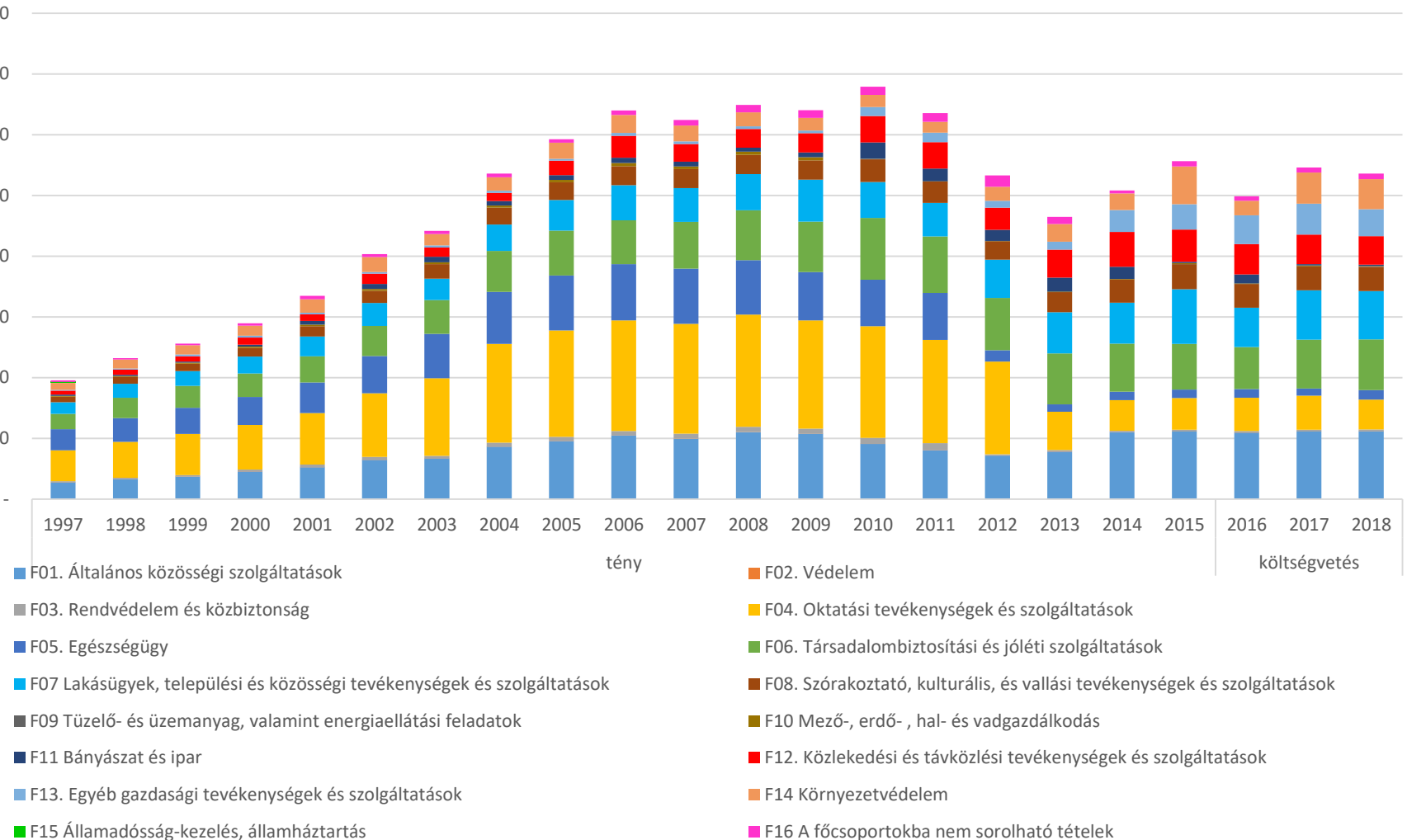
* költségvetés

Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

Forrás: KSH, költségvetési törvények alapján KT Titkársága szerkesztés

Az önkormányzati kiadásokban a közlekedés súlya folyamatosan erősödik (utóbbi években az önkormányzati feladatok szűkülése révén is)

Az önkormányzati alrendszer konszolidált funkcionális kiadásai (millió forintban)

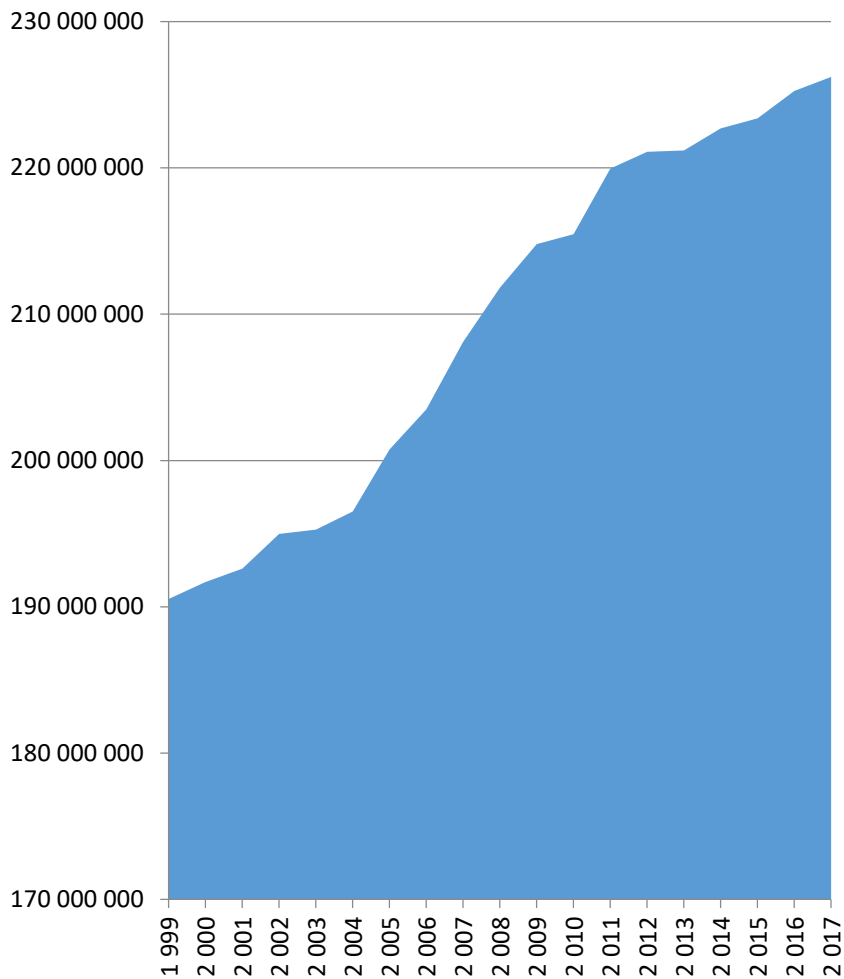

Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

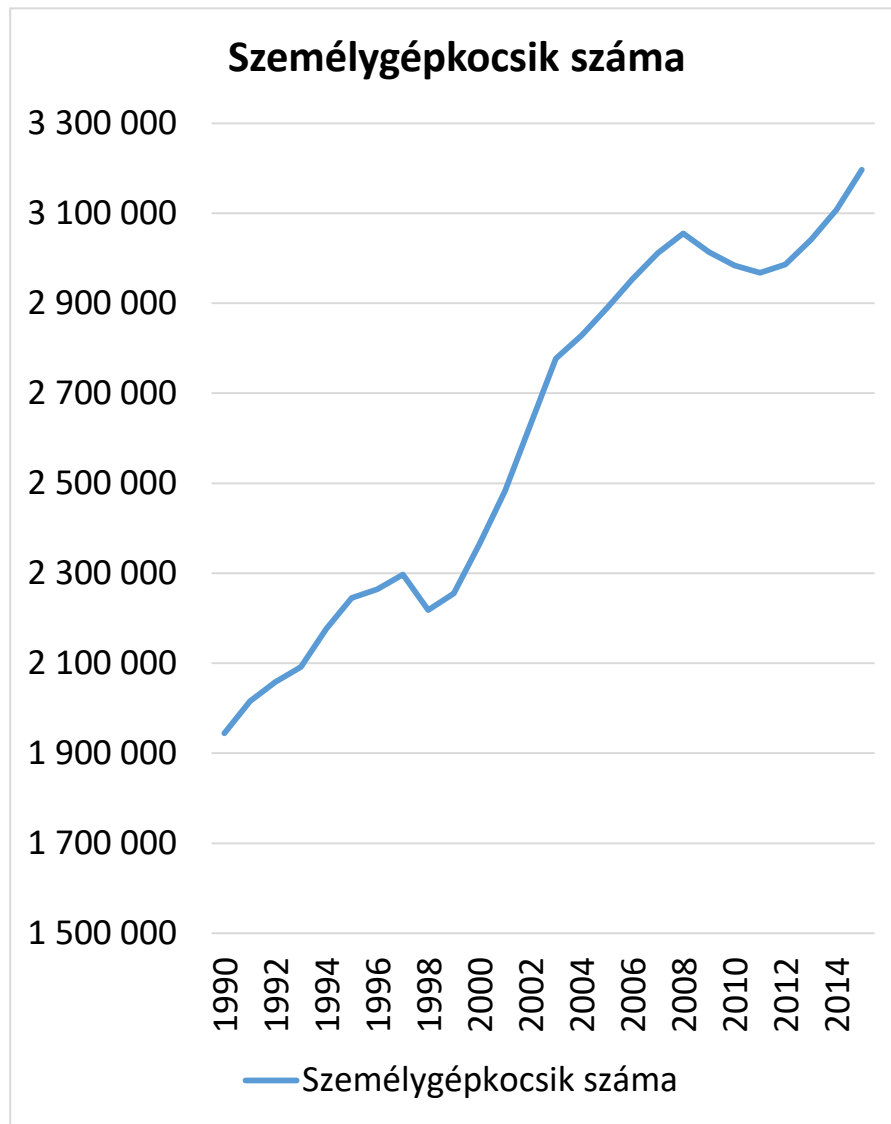
Forrás: költségvetési törvények alapján KT Titkársága szerkesztés

A gépjárműszám növekedésével az útfelület is növekedett, de....

Útfelület (m²) (1999-2017)

Gépjárműszám (1960-2015)

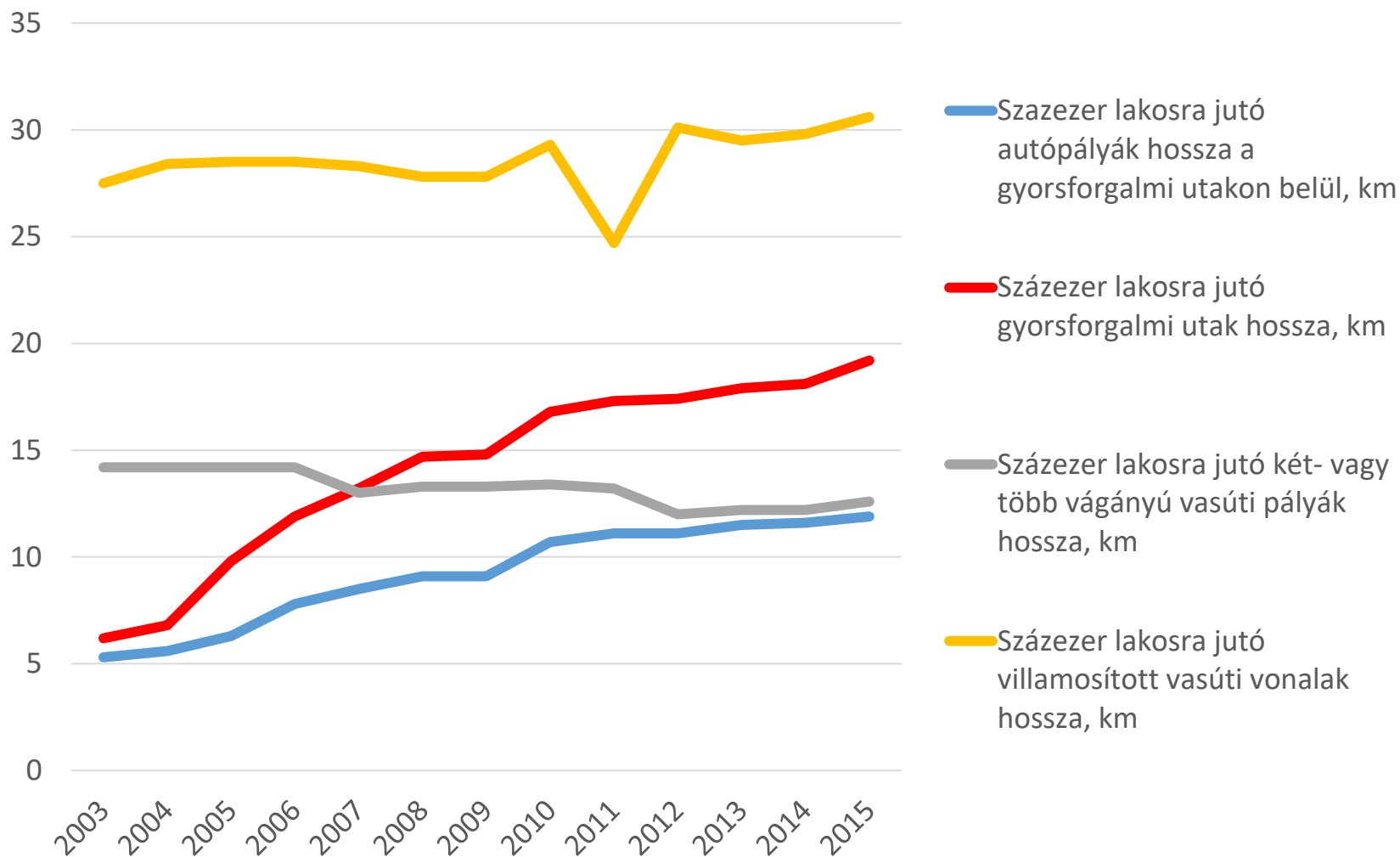
Álljuk az összehasonlítást a gyorsforgalmi utak fajlagos mértékét tekintve mind az Unió átlagához, mind a környező országok többségéhez viszonyítva

Társadalmi haladás – közlekedési infrastruktúra: nemzetközi összehasonlítás, százezer lakosra jutó gyorsforgalmi utak hossza (km) (2007-2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Európai Unió (28 ország)	13,1	13,4	13,4	13,0	12,8	13,6	13,8	9,5
Bulgária	5,5	5,6	5,6	5,9	6,2	7,4	8,3	8,4
Csehország	6,4	6,7	7,0	7,0	7,1	7,1	7,4	7,4
Horvátország	26,8	27,8	28,9	28,9	29,2	29,3	30,2	30,4
Magyarország	8,5	12,7	12,7	14,7	15,2	15,3	17,8	18,0
Ausztria	20,5	20,4	20,3	20,6	20,5	20,4	20,3	20,2
Lengyelország	1,7	2,0	2,2	2,3	2,8	3,6	3,9	4,1
Portugália	24,8	25,3	25,6	25,9	25,9	28,3	28,9	29,4
Románia	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7	2,7	3,2	3,4
Szlovénia	28,8	34,6	36,8	37,5	37,5	37,4	37,4	37,4
Szlovákia	6,8	7,1	7,3	7,7	7,8	7,8	7,8	7,7

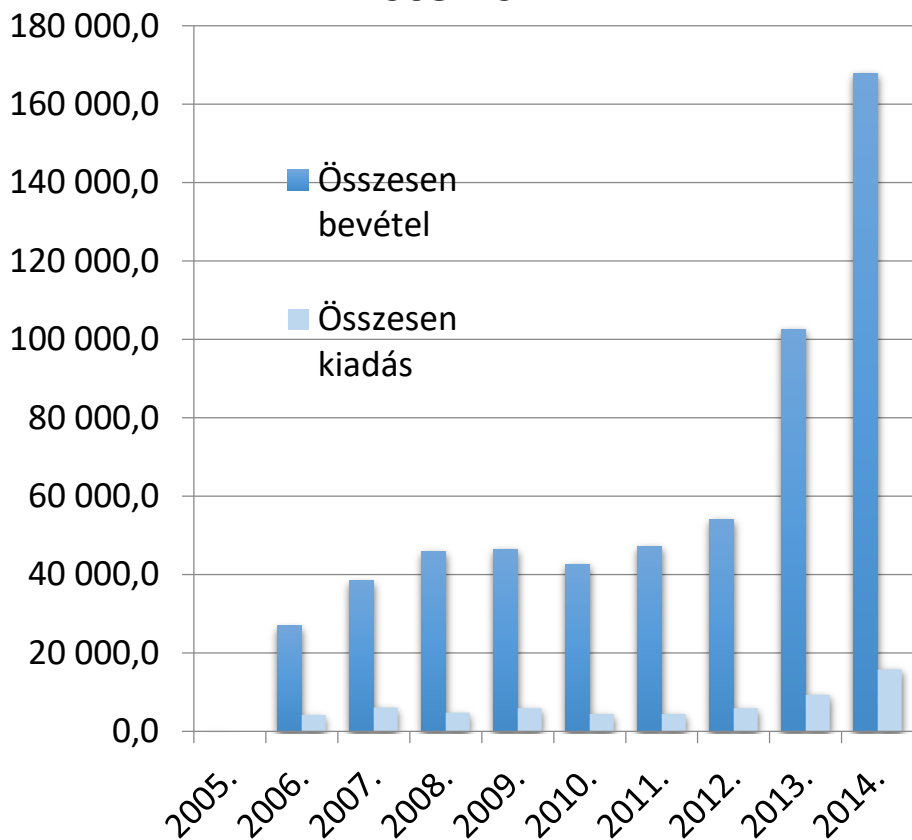
A közlekedési infrastruktúrán belül a gyorsforgalmi utak növekedése ugrásszerű

Társadalmi haladás – közlekedési infrastruktúra (2003-2015)

Az úthasználatból származó bevételek az utóbbi években nőnek ugrásszerűen

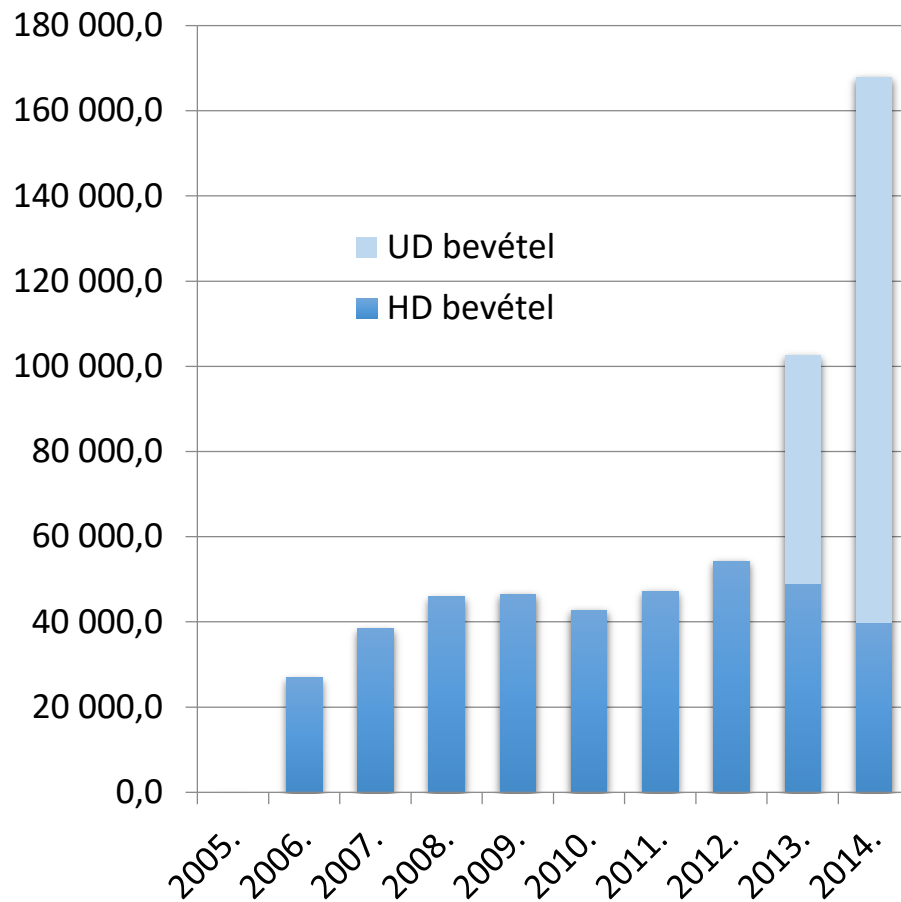
Úthasználati díjból származó bevételek és kiadások (millió forint) 2005-2014

HD bevétel 2006, UD bevétel 2013 óta realizálódik

Forrás: NEFMI adatbázis, KT Titkársága

Úthasználati díjból származó bevételek (millió forint) 2005-2014

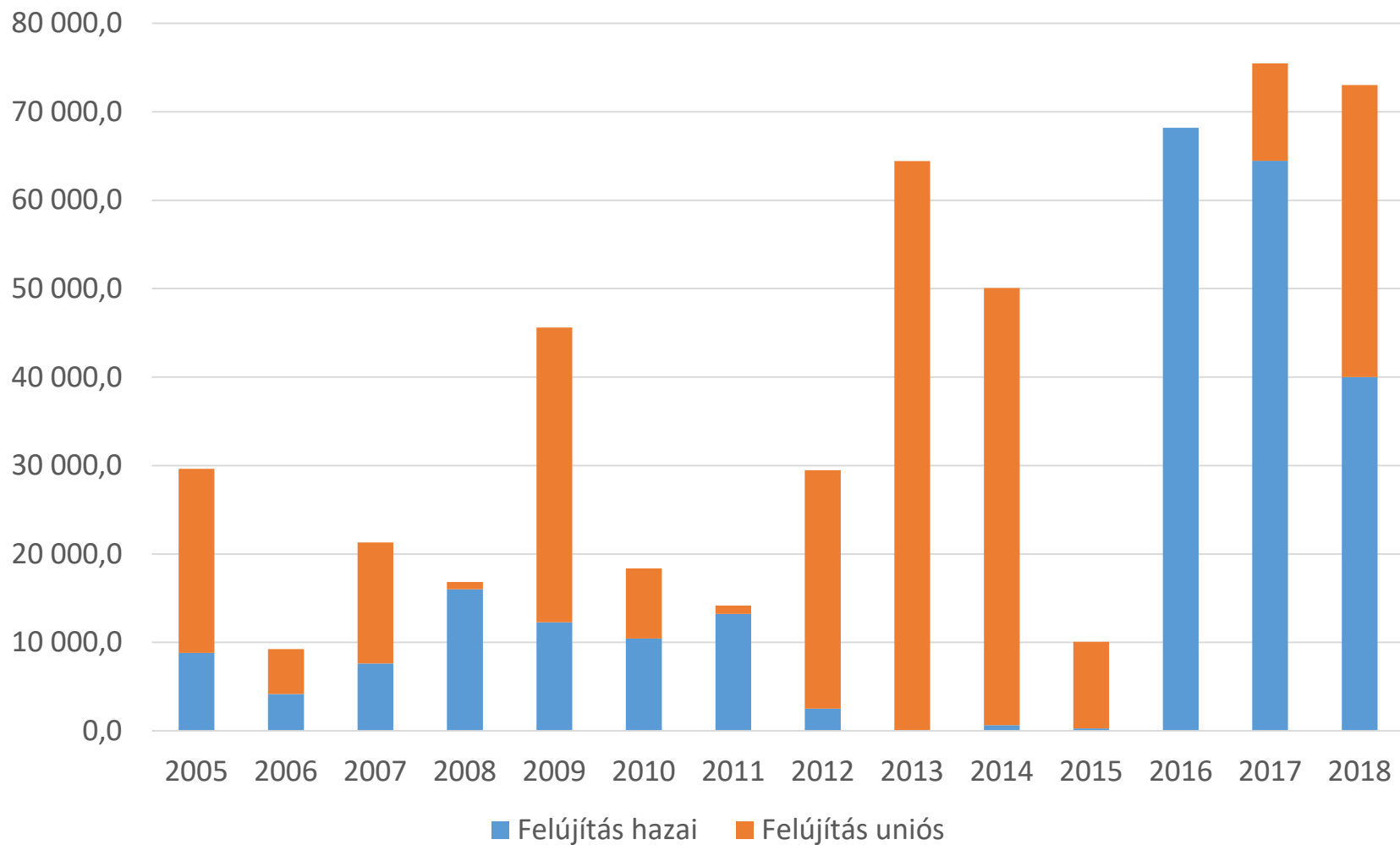

HD bevétel 2006, UD bevétel 2013 óta realizálódik
2005-ben társasági bevétel volt (ÁAK Zrt.), nem rendelkezünk adattal

Megj.: kértünk frissítést az NGM-től, egyelőre nem kaptunk választ. Ugyanezt kérnénk az NFM-től is.

A korábbi évek ingadozásai után 2016 óta stabilan magas az útfelújításra szánt költségvetési kiadások összege

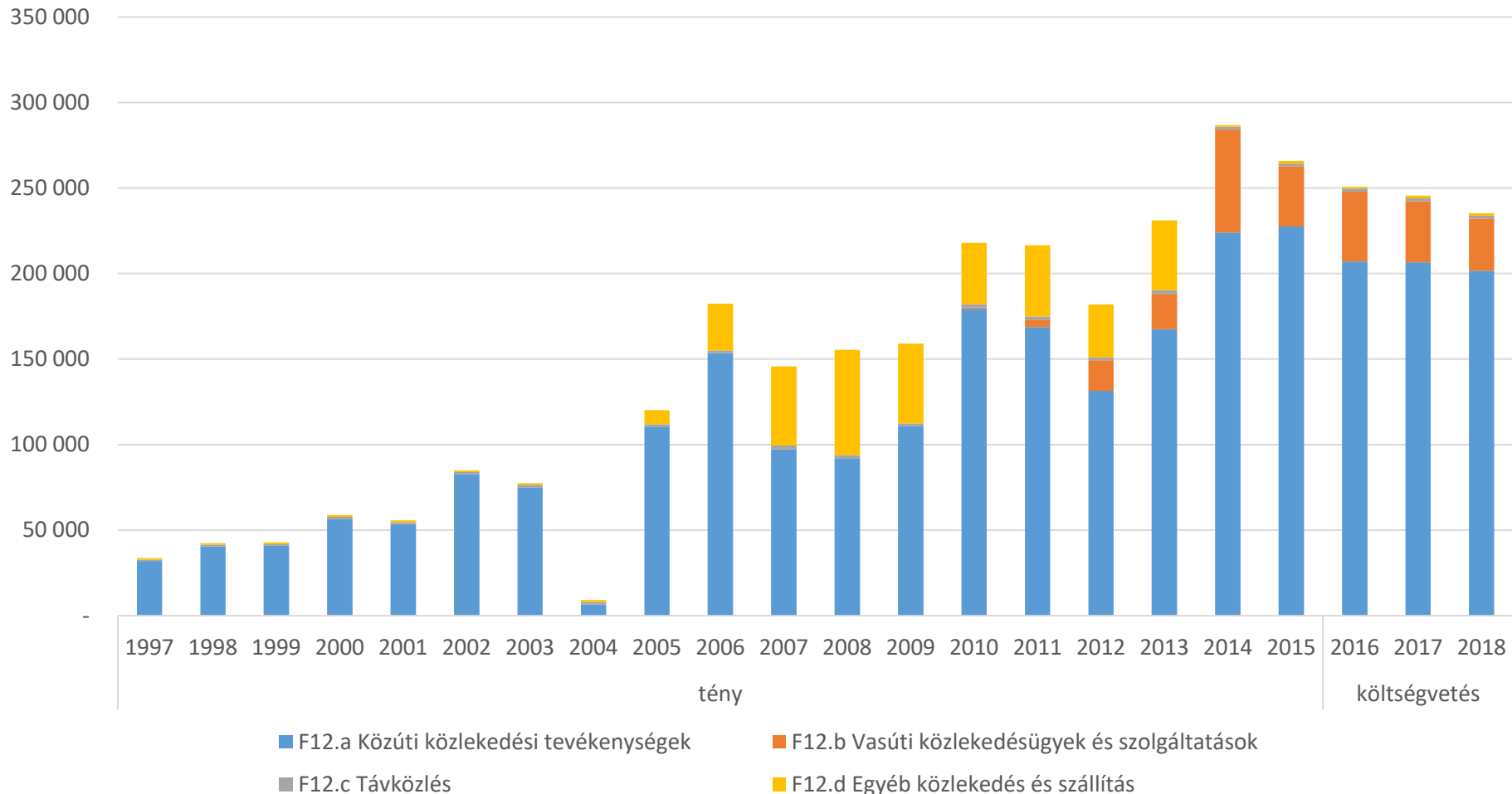
Magyarországi felújítási útágazati központi költségvetési kiadások
2005-2018, millió forintban

Forrás: NEFMI adatbázis, KT Titkársága

Az önkormányzatok kiadásain belül az F12-es Közlekedési és távközlési tevékenységek funkción belül a közúti közlekedés képviselte (képviseleti) a döntő hányadot

Az önkormányzati alrendszer konszolidált funkcionális kiadásaiból kiemelve a közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások (millió forintban)

Megj.: Módszertani változások miatt az adatok tájékoztató jellegűek!

Forrás: költségvetési törvények alapján KT Titkársága szerkesztés

Közút-finanszírozás 2018. évi költségvetési törvényjavaslatban I.

Közvetlen források	Milliárd forint
Megtett úttal arányos útdíj	177,7
Időalapú útdíj	62,5
Összesen	240,2

Kapcsolódó kiadások (I.)	Milliárd forint	Megoszlás százalék
Központi alrendszer		
<i>Miniszterelnökség fejezet</i>		
Modern Városok Program (összetett feladatokra összesen 150 milliárd forint, ennek útfejlesztésre becsült 20%-a)	30,0	
Települési stratégiai zajtérképekkel és intézkedési tervekkel kapcsolatos feladatok (új előirányzat eu-s kötelezettség teljesítésére)	0,2	
<i>Belügyminisztérium fejezet (rendőrség)</i>		
Közúti határátkelőhely beruházás	0,5	
<i>Nemzeti Fejlesztési Minisztérium fejezet</i>		
A Közúthálózat fenntartás és működtetés fejezeti kezelésű előirányzat	84,4	
Kiemelt közúti projektek fejezeti kezelésű előirányzat	256,5	
Közúthálózat felújítása fejezeti kezelésű előirányzat	40,2	
Határ menti közúti fejlesztések előkészítése fejezeti kezelésű előirányzat	1,0	
Kerékpáros létesítmények fejlesztése	10,9	
Központi alrendszer hazai forrású kiadásai összesen	423,7	48

Közút-finanszírozás 2018. évi költségvetési törvényjavaslatban II.

Kapcsolódó kiadások (II.)	Milliárd forint	Megoszlás százaléka
Központi alrendszer		
<i>Uniós fejlesztési fejezet</i>		
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) (négy prioritásból kettő a Nemzetközi (TEN-T) közúti hálózat elérésével kapcsolatos, így a 425,2 mrd forint előirányzat felével számolva)	212,6	
Közlekedés Operatív Program (KÖZOP) (a 2,5 mrd forint előirányzat felével számolva)	1,25	
Kapcsolódó operatív programokból (GINOP, VEKOP, TOP) 5 százalékkal számolva	50,0	
Központi alrendszer uniós forrású kiadásai összesen	263,85	30
Helyi önkormányzati alrendszer konszolidált funkcionális kiadásaiból a Közúti közlekedési tevékenység előirányzata	201,6	22
<i>MINDÖSSZESEN</i>	889,15	100

A közúthálózat fejlesztési és fenntartási forrásai 1990-2018

Egyszerűsített, jellemző forrás arányokat mutató tájékoztató táblázat

Jellemző forrás % Választási ciklus	Központi alrendszer (Útalap)	Önkormányzati alrendszer	Hitel	Koncesszió	EU forrás	Előzőekbe nem sorolható
1990-1994	25-35	20-25	0	40-50	0	0-5
1994-1998	25-30	10-15	10-15	40-50	0	0-5
1998-2002	35-45	20-30	5-15	20-25	0	0-5
2002-2006	25-30	10-15	5-15	30-35	10-20	0-5
2006-2010	25-35	10-15	5-15	20-30	15-25	0-5
2010-2014	30-40	10-15	0-10	5-10	35-40	0-5
2014-2018	40-45	20-25	0	0	30-35	0-5

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!